

Борис Митрофанович Литвинов (1921–2011)

Відомий учений і педагог, доктор біологічних наук, професор Борис Митрофанович Литвинов народився 31 серпня 1921 р. в с. Красногвардійське Красногвардійського району Белгородської області в родині службовця. У 1939 р. з відзнакою закінчив десятирічку.

Борис Митрофанович пройшов нелегкий життєвий шлях.. Учасник двох війн – фінської та Великої Вітчизняної, 18-річним юнаком став до лав Червоної Армії. За бойові заслуги його нагороджено орденами Червоної Зірки та Вітчизняної війни, 15 медалями, у тому числі «За відвагу» (дві), «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною» та ін.

У 1951 р. Б. М. Литвинов закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва за фахом «учений агроном-селекціонер». Працював спочатку на посаді заступника начальника об'єкта Міністерства продовольчих резервів у м. Вітебськ (Білорусь), потім – молодшим науковим співробітником на Рамонській дослідно-селекційній станції.

Усе своє життя Борис Митрофанович присвятив улюбленій справі – ентомології. У 1953 р. став аспірантом кафедри зоології та ентомології факультету захисту рослин. У 1962 р. його обрано на посаду доцента кафедри, у 1971 р. присвоєно звання професора.

Кандидатська (1958 р.) і докторська дисертації (1969 р.) ученого були присвячені вивченню популяцій головних шкідників плодових культур та розробці екологічно обґрунтованих систем захисту, що стало визначальною подією в історії садової ентомології України. Науковець вийшов за межі традиційних хімічних засобів захисту рослин, акцентуючи увагу на інтегрованій системі захисту, хоча цей термін і не вживається в його багаторічному дослідженні. Запропонований ним захист плодових насаджень поєднує в собі вивчення комплексу взаємопов'язаних організмів протягом тривалого часу (15 років) та особливу тактику знищувальних заходів шляхом регуляції чисельності шкідника і доведення її до певної величини, а також застосування, крім хімічного, біологічного і мікробіологічного методів захисту.

Борис Митрофанович присвятив 50 років життя науково-педагогічній діяльності, 20 із них очолював рідну кафедру зоології та ентомології (1971–1991 рр.). Потім до 2003 р. працював на посаді професора кафедри. Підготував 23 кандидати і 2 докторів наук,

безліч спеціалістів сільськогосподарського виробництва, які нині працюють у різних країнах світу.

Його лекціями із зоології, загальної та сільськогосподарської ентомології, карантину рослин захоплювалися не тільки студенти й аспіранти, але й досвідчені викладачі та слухачі факультету підвищення кваліфікації.

Борис Митрофанович – послідовник наукової та педагогічної школи професорів В. Г. Аверіна й О. О. Мігуліна, яка відома далеко за межами України. Учні і послідовники Б. М. Литвинова продовжують дослідження створеної ним наукової школи з актуальних питань удосконалення екологічно орієнтованого захисту плодкових та інших сільськогосподарських культур від шкідників.

Борис Митрофанович – співавтор двох видань підручника «Сельскохозяйственная энтомология» (1976, 1983), «Справочника по защите растений» (1989), навчального посібника «Сельскохозяйственная энтомология» (1997); останні два видання вийшли за його редакцією.

Велику увагу професор Литвинов приділяв удосконаленню навчального процесу, естетичному оформленню кафедри. Під його керівництвом і за його активною участю створено низку унікальних наочних навчальних посібників для підготовки, контролю і самоконтролю знань студентів зі спеціальних дисциплін: зоології, загальної та сільськогосподарської ентомології.

Після виходу на пенсію Борис Митрофанович не поривав зв'язків з кафедрою. Для забезпечення навчального процесу в роки незалежності України за його редакцією вийшли: підручник «Сільськогосподарська ентомологія» (2005), «Практикум із сільськогосподарської ентомології» (2009), два видання навчальних посібників – «Шкідники лісових насаджень» (2005, 2008) і «Сільськогосподарська ентомологія. Назви основних шкідників сільськогосподарських культур і лісових насаджень» (2007, 2010).

За його участю та ним особисто підготовлено і видано близько 280 праць, у тому числі: наукових – 88, виробничої літератури – 58, навчально-методичної – 38 назв. Борис Митрофанович мав 3 авторських свідоцтва на винаходи, 13 раціоналізаторських пропозицій.

Протягом 20 років професор Б. М. Литвинов успішно очолював студентське наукове товариство інституту, 11 років – Харківське відділення Українського ентомологічного товариства, 5 років – спеціалізовану вчену раду із захисту докторських та кандидатських

дисертацій, 15 років – господарсько-договірну тематичну роботу з упровадження наукових розробок кафедри у виробництво; багато років був відповідальним редактором збірників наукових праць факультету захисту рослин.

Професора Б. М. Литвинова нагороджено більше ніж 15 грамотами за успіхи в роботі, він відмінник вищої школи СРСР, України, має інші нагороди.

Талановитий педагог, учений, вихователь, Борис Митрофанович був чудовою людиною, турботливим чоловіком, батьком, дідусем.

18 липня 2011 р. Бориса Митрофановича не стало, він не дожив до свого 90-річчя всього 43 дні. Світла пам'ять про нього назавжди залишиться в серцях його учнів і послідовників.

До 90-річчя з дня народження доктора біологічних наук, професора Б. М. Литвинова 29–30 вересня 2011 р. у ХНАУ ім. В. В. Докучаєва було проведено Міжнародну науково-практичну конференцію *«Біологічне різноманіття екосистем і сучасна стратегія захисту рослин»*.